

KOMMUNIKÁCIÓ SZÓBAN ÉS ÍRÁSBAN – NYELVMŰVELÉS

2018–2019. tanév; I. félév

A kurzus teljesítésének feltételei

1. Az órákon való aktív részvétel, legfeljebb két hiányzás megengedett.
2. Egy referátum időben való megtartása, kiosztmánnyal.
3. Egy zárthelyi dolgozat megírása, amellyel a hallgató bizonyítja, hogy a kurzuson elhangzottakat elsajátította, a kötelező irodalmat ismeri.

A szeminárium alapvető célja

A kurzus célja az, hogy megismertesse a hallgatókat a nyelvművelés és a nyelvhelyesség kérdéseivel, továbbá elgondolkodtassa őket az ezekkel kapcsolatosan felmerülő problémákon. Beszélünk a nyelvjárásokról és nyelvváltozatokról is, a helyes-helytelen problematikájáról, a nyelvi normák egymáshoz való viszonyáról.

Tematika

Mi a nyelvművelés?

Helyes és helytelen. A nyelvhelyesség problematikája.

A nyelvi rétegződés. Irodalmi nyelv, köznyelv, sztenderd.

A nyelvi norma.

A nyelvi attitűd.

Az idegen szavak.

Nyelvművelés, nyelvi tervezés.

Új kommunikációs formák.

Kötelező irodalom

- 1) **szeptember 17.** Balázs Géza 2002: Alapelvek. In: *Magyar nyelvhelyességi lexikon*, Corvina, Budapest, 9–24.
- 2) **szeptember 24.** Lőrincze Lajos 1980: *Emberközpontú nyelvművelés*, Budapest, Magvető, 7–14; vagy: Lőrincze Lajos: nyelvművelés, in Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk. 1985: *Nyelvművelő kézikönyv II*, Budapest, Akadémiai, 349–52.
- 3) **október 1.** Nádasdy Ádám 2007: Megmondtam százszor, *Magyar Narancs*, 2007. márc. 8. [http://seas3.elte.hu/delg/publications/modern_talking/100.html]
- 4) **október 8.** 2001. évi XCVI. törvény a gazdasági reklámok és az üzletfeliratok, továbbá egyes közérdekű közlemények magyar nyelvű közzétételéről, <https://kereses.magyarorszag.hu/jogszabalykereso>
- 5) **október 15.** Kiss Jenő: A nyelvi attitűd, in Uő: *Társadalom és nyelvhasználat*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 134–49.
- 6) **október 22.** Sándor Klára 2002: Nyelvművelés nálunk és más nemzeteknél, *Társadalomkutatás* 20, 121–149. [<http://dragon.klte.hu/~tkis/nalunkes.htm>]
- 7) **november 5.** Kontra Miklós 2003: Nyelv és iskola, in Kontra Miklós szerk.: *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*, Budapest, Osiris, 331–5.
- 8) **november 12.** Szépe György 2001: Anyanyelvi nevelés a többnyelvű világban, in Szépe György: *Nyelvpolitika: múlt és jövő*, Pécs, Iskolakultúra, 121–9. <http://mek.oszk.hu/01700/01737/01737.pdf>
- 9) **november 19.** Sándor Klára 2001: Mobiltársadalom és nyelvhasználat: valami új vagy újra a régi? in Nyíri Kristóf szerk.: *Mobil információs társadalom: Tanulmányok*, Budapest, MTA Filozófiai Kutatóintézete. [http://www.socialscience.t-mobile.hu/2001_marc/brosura_hm/sandor.htm]
- 10) **november 26.** „A szleng az, amit a beszélő annak szán”. Interjú Kis Tamás nyelvészrel, HVG 2001. január 13. 45–46. oldal [<http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/egyeb/vajnahvg.htm>]
- 11) **november 26.** Zárthelyi dolgozat
- 12) **december 3.** Értékelés

Referátumok

I) szept. 17. A nyelvművelés mibenléte

1) Balázs Géza 2000: A magyar nyelvművelés eredményei, in Balázs Géza–A. Jászó Anna–Koltói Ádám szerk.: *Éltető anyanyelviünk. Mai nyelvművelésünk elmélete és gyakorlata. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*, Budapest, Tinta, 50–55; Balázs Géza 2001: *Magyar nyelvstratégia*, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 97–106.

2) Lanstyák István 2003: A Magyar értelmező kéziszótár a nyelvhelyesség fogságában, *Magyar Nyelvőr* 127, 370–88. [<http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1274/127403.pdf>]

II) szept. 24.

3) Pléh Csaba 2003: Stigmatizáció és nyelvi tudat, in Kontra Miklós szerk.: *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*, Budapest, Osiris, 256–65.

4) Lanstyák István 2007: A nyelvhelyesség mint nyelvi probléma, *Kisebbségkutatás* 16/2. [http://www.hhrf.org/kisebbségkutatás/kk_2007_02/cikk.php?id=1479]

III) október 1. A reklámnyelvi törvény és az idegen szavak

5) Nádasdy Ádám: Használjunk minél több idegen szót! *Magyar Narancs* 2001. augusztus 2. [http://seas3.elte.hu/delg/publications/modern_talking/15.html]

Balázs Géza 2005: Ne használjunk idegen szavakat! in Balázs Géza: „A magyar nyelv elé mozdításáról...” *Vitairat a nyelvművelésért*, Budapest, Akadémiai, 51–59.

6) Molnos Angéla: *Honlap a magyar nyelvért* bemutatása [<http://fox.klte.hu/~keresofi/>]

7) Tótfalusi István 1998: „Hogy mi ne legyünk angol (nyelvi) gyarmat”, *Magyar Nyelvőr* 122, 403–17. [http://www.tanszertar.hu/eken/2005_04/totfalusi.htm] + [<http://leiterjakab.blog.hu/>]

IV) október 8. A nyelvi attitűd

8) Fodor Katalin–Huszár Ágnes 1998: Magyar nyelvjárások presztízisének rangsora, *Magyar Nyelv* 94, 196–210.

9) Sándor Klára–Juliet Langmann–Pléh Csaba 1998: Egy magyarországi ügynökvizsgálat tanulságai, *Valóság* 1998/8. 29–40.

V) október 15. A nyelvművelés más országokban

10) Czeglédi Zoltán 2009: A nyelvművelés helyzete az Egyesült Államokban, in Balázs Géza–Dede Éva szerk.: *Európai nyelvművelés. Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője*, Budapest, Inter Kht.-PRAE.HU, 389–393. és: Pintér Márta 2009: Angol nyelvművelés és nyelvtervezés Nagy-Britanniában, in Balázs Géza–Dede Éva szerk.: *Európai nyelvművelés. Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője*, Budapest, Inter Kht.-PRAE.HU, 28–33.

11) Németh Miklós: „Vigyázó szemetek Párizsra vessétek!” –Folyamatos nyelvújítás állami segédlettel: a francia példa. In: Híres-László Kornélia – Karmacs Zoltán – Márku Anita 2011: *Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban*, Tinta Könyvkiadó, Budapest – Beregszász 2011, 139–144.

VI) október 22. A nyelvművelés szükségességéről

12) Van-e szükség nyelvművelésre? Beszélgetés Sándor Klára főiskolai tanárral. *Köznevelés* 2001. április 6. 7–9. Buvári Márta: Kell-e nyelvművelés? Sándor Klára: Válasz Buvári Mártának; Balázs Géza: Van szükség nyelvművelésre!; Sándor Klára: Megjegyzések Balázs Géza „Van szükség nyelvművelésre! című feleletéhez, Deme László: Kártétel-e az anyanyelvi nevelés? *Köznevelés* 2001. szeptember 28. 6–10. mindez: Minya Károly: *Rendszerváltás – normaváltás*, Budapest, Tinta, 124–36.

VII) november 5. Nyelvművelés, nyelvi tervezés

13) Szabómihály Gizella 2007: A nyelvi menedzselés lehetséges szerepe a magyar nyelvalkításban, in Domonkosi Ágnes–Lanstyák István–Posgay Ildikó szerk.: *Műhelytanulmányok a nyelvművelésről*, Budapest, Tinta, 52–67.

VIII) november 12. Új kommunikációs formák

14) Sándor Klára 2002: A nyelvi arisztokratizmus alkonya, in Nyíri Kristóf szerk.: *Mobilközösség – mobilmegismerés*, MTA Filozófiai Kutatóintézete, Budapest, 67–77. [http://21st.century.phil-inst.hu/2002_konf/hn3_kot/sk.pdf]

IX) november 19. Szleng

15) Kis Tamás: Szleng, http://hu.wikipedia.org/wiki/Szleng#A_magyar_szleng_szakirodalma; különösen az 1–4. pont